

WWF *for a living planet*

WWF
Laura Saarilahti

Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
Finland

Puh. (09) 7740 100
Suora (09) 7740 1074
GSM 040 556 9860
Faksi (09) 7740 2139
www.wwf.fi
laura.saarilahti@wwf.fi

Kuluttajat vihreän sähkön markkinoilla

Suvi Salmela, MMM
Bio- ja ympäristötieteiden laitos
PL 27, 00014 Helsingin yliopisto
Puh. (09) 1915 8053, 050 511 2055
Sähköposti: suvi.salmela@helsinki.fi

Helsingin yliopistossa on pro gradu -työnä tehty tutkimus, jossa selvitettiin syitä kuluttajien passiivisuuteen vihreän sähkön markkinoilla. Aiempien Finergyn¹ teettämien asennetutkimusten perusteella kuluttajat suhtautuvat myönteisesti vihreään sähkөөn ja jopa 30 % kuluttajista pitää sitä erittäin kiinnostavana asiana. Todellisuudessa asiakasmäärät ovat kuitenkin jääneet erittäin pieniksi.

Tutkimuksessa etsittiin selityksiä kuluttajien vähäiseen aktiivisuuteen sähkömarkkinoilla. Mieleenkiinnon kohteena olivat ensisijaisesti kuluttajien kokemukset vihreänä markkinoiduista sähkötuotteista. Tutkimus toi kuitenkin esiin myös sellaisia tiedollisia puutteita, jotka voivat selittää kuluttajien laimeaa intoa kilpailuttaa sähkön tuottajia hintojen perusteella. Tutkimuksen toivotaan lisäävän ymmärrystä kuluttajien kokemista hankaluuksista kilpailulle avatuilla sähkömarkkinoilla.

Tutkimusaineisto koostui talvella 2002/2003 tehdyistä teemahaastatteluista. Tutkimuksessa haluttiin tavoittaa ympäristöasioista kiinnostuneita ”tavallisia, keskiluokkaisia” ihmisiä, jotka voisivat edustaa vihreän sähkön markkinoinnin kohderyhmää, eli sitä 30 % väestöstä, joka esimerkiksi Finergyn¹ tutkimuksessa ilmoittaa olevansa hyvin kiinnostunut vihreästä sähköstä. Ympäristömyönteisten asenteiden on havaittu korostuvan etenkin opetus-, terveys- ja sosiaalialan työntekijöiden ja toimistotyöntekijöiden² keskuudessa sekä humanistisilla ja taiteellisilla aloilla³. Näin ollen haastateltavana oli neljä pääkaupunkiseudulla asuvaa opettajaa ja neljä kirjastotyöntekijää, jotka asennoituivat myönteisesti vihreään sähkөөn mutta eivät toistaiseksi ole ostaneet sitä. Lisäksi haastateltiin kahta vihreän sähkön asiakasta. Laadullisesta tutkimusotteesta johtuen tulosten yleistämisessä on hyvä noudattaa varovaisuutta. Myöskään tutkimuksessa havaittujen vihreän sähkön hankintaan liittyvien esteiden keskinäisestä merkityksestä (ts. mikä tekijä kuluttajille merkittävin, mikä vähemmän tärkeä) ei tämän tutkimuksen perusteella voida tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä.

Koko pro gradu -tutkielma ”Kuluttajat vihreän sähkön markkinoilla – Tarkastelu ympäristövastuullisen käyttäytymisen esteistä” on ladattavissa WWF:n internetsivuilta pdf-tiedostona osoitteesta www.wwf.fi/raportit.

1 Kiljunen, P. (1998): Sähkön ympäristöluokittelu. Tutkimus kansalaismielipiteestä 1998. Helsinki. Finergy. www.saunalahti.fi/~pena/yhdyskuntatutkimus/finergy2/raportti.htm

2 Heiskanen, E. & Timonen, P. (1996): Ympäristötieto ja kulutusvalinnat -loppuraportti: Kuluttajien ympäristötiedon tarve. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 9/1996.

3 Sairinen, R. (1996): Suomalaiset ja ympäristöpolitiikka. Tilastokeskus. Edita, Helsinki.

Tutkimuksessa havaitut esteet vihreän sähkön hankinnalle

Tiedonpuutteeseen liittyvät tekijät

- Sähkönjakelun ja sähkösopimusten periaatteet ovat epäselviä avautuneilla sähkömarkkinoilla.
- Sähkönjakelun pelätään olevan tavallista epävarmempaa, jos sähkö hankitaan pienestä tai tuntemattomasta yhtiöstä.
- Tavallisen sähkön ja vihreän sähkön vertailu on vaikeaa, koska tavallisen sähkön tuotantomuodot tunnetaan huonosti.
- Sähköntuotannon ympäristövaikutuksia koskeva tieto on vaihtelevaa: osa haastelluista tunsi ympäristövaikutukset hyvin, osa erittäin heikosti.
- Sähkö koetaan hyvin abstraktiksi asiaksi.
- Tiedollisista puutteista seuraa luottamuksen puute vihreänä markkinoituja sähkötuotteita kohtaan.

”Siis eihän mulla oo harmainta aavistusta miten se sähkö mun kotiin asti tulee, mistä voimalasta tai mistä se ikinä tehdäänkään, ni mitä ihmeen piuhoja, et näänhän mä sähköjohdot kotona, mut se, et vaihtaako joku siellä alkupäässä sit sen mun piuhan, jos mä ostan ekosähköä toisesta voimalasta... ei oo kyl mitään käsitystä.”

”Ja varsinki tuo ajatus, mikä mullekin tuli uutena, et se oma sähkö ei olisikaan suoranaisesti sitte sitä eri johdoilla tulevaa ekosähköä, vaan sitä samaa, tottakai siit tulee sellainen olo, et miksi mä maksaisin samasta sähköstä enemmän...”

Ajankäyttöön ja arjen rutiineihin liittyvät tekijät

- Kuluttajilla ei vielä ole käytännön kokemusta sähköyhtiöiden vaihdosta.
- Vihreän sähkön tarjontaan ei ole törmätty.
- Sähköyhtiön vaihtoon suhtauduttiin vaihtelevasti. Osa haastatelluista pelkäsi sen olevan työlästä. Osa taas arveli sen olevan helppoa, mutta koki kiireen, arkisten rutiinien ja saamattomuuden estävän uusiin asioihin ryhtymistä.
- Tiedon, kokemuksen ja tarjonnan puutteen takia vihreän sähkön hankinnan koetaan vaativan paljon perehtymistä, aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta.

”Et sen pitäis olla aika helppoo, mut taas joutuu sitte pyytää tarjouksia ja hintoja, ja katkaista sopimuksia ja niin edespäin ja soittelemaan ja järjestelemään ja työaikana sä et kerkee. Kauhee hädellä, ni tommoset asiat tahtoo vaan jäädä.”

Taloudellisiin seikkoihin liittyvät tekijät

- Vihreän sähkön korkeampi hinta koetaan esteeksi.
- Vihreän sähkön hintaeroista tavalliseen sähköön verrattuna ei ole tietoa ja vihreän sähkön arveltiin olevan kallista.
- Omat vaikutusmahdollisuudet uusiutuvien energiatuotantomuotojen edistämiseksi koettiin vähäiseksi, koska muiden kuluttajien arveltiin olevan haluttomia maksamaan lisähintaa ympäristöystävällisemmistä sähkötuotteista.

”Mut mä niinku ajattelen yleiseltä kannalta, että se ei sais kyllä maksaa hirveen paljon enempää.. et tota käytännössä jos (tuotantoa) halutaan siirtää johonkin, siin pitäis olla saman hintasta tai hyvin vähän kallimpaa vaan. Sähkö on muutenkin kallista ja hinta nousee koko ajan.”

”Niitten (sähköyhtiöiden) rooli tietenki, että tietysti vois ajatella, että heillä ois jonkinlainen vastuu, moraalii siinä, mutta mä en ihan varma siitä kyllä oo, että mä luulen, et ne miettii aika paljon sitä, et miten saa kätevimmin toimitettuu sitä, et rahahan sit taas heitäkin ajaa siinä toiminnassa.”